

Van versnippering naar verbinding

Een brede blik op duurzame jeugdhulp

November 2025

Inleiding

In de regio Haarlemmermeer is de aanpak van wachttijden in de jeugdhulp een urgente opgave. Een kleine groep gezinnen met complexe problematiek (circa 5–10 procent van de doelgroep) vraagt een groot deel van de beschikbare tijd en inzet (ca. 80 procent) van professionals.

In complexe gezinnen wordt vaak aan symptoombehandeling gedaan: een kind met problematisch gedrag wordt verwezen naar specialistische hulp terwijl de reden van het gedrag bijna altijd een achterliggende oorzaak heeft. Vaak spelen er in het gezin meerdere problemen tegelijkertijd, verspreid over verschillende leefgebieden. Hierdoor ontstaat versnippering van hulp en is onduidelijk wie de regie voert.

Om dit te doorbreken is in Haarlemmermeer de Aanpak Wachttijden opgezet, onder regie van een regionale regiegroep. Deze aanpak ondersteunt jeugdzorgregio's met een systemische benadering om wachttijden duurzaam aan te pakken. Met een beproefde methodiek werkt Aanpak Wachttijden aan een duurzaam beter jeugdstelsel waardoor er minder wachttijden zijn voor kinderen, jongeren en gezinnen. De aanpak is gestoeld op een systemische, stapsgewijze en onderzoekende methodiek: 'om te kunnen innoveren is het belangrijker om te doen dan te praten over'.

Vanuit deze regiegroep zijn vier ontwikkellijnen gestart: Scheidingen, Brede Blik, Samenaarschap en Jonge Kind. Dit document beschrijft de resultaten van de ontwikkellijn Brede Blik, in nauwe samenhang met de lijn Samenaarschap.

1. Doel en onderzoeksvraag

De centrale vraag van deze ontwikkellijn luidt:

"Hoe kan het werken vanuit de brede blik bijdragen aan tijdige en doelgerichte inzet van samenhangende en systemische ondersteuning voor gezinnen met complexe problematiek?"

Hieraan zijn de volgende doelen gekoppeld:

- Vanuit verschillende perspectieven een brede blik ontwikkelen op de problematiek van gezinnen en van daaruit passende hulp bieden.
- Inzetten op een multidisciplinaire aanpak die ook werkt tijdens wachttijd.
- Jeugd- en volwassenhulp combineren zodat gezinnen integraal worden ondersteund.
- Samenwerking tussen organisaties in de regio versterken.
- Met gezinnen zelf, in gelijkwaardigheid, tot een analyse en een plan van aanpak komen.

2. Opzet en werkwijze

Het Team Brede Blick is gestart met professionals vanuit (gespecialiseerde) jeugdzorgorganisaties, professionals aangesloten vanuit laagdrempelige vrij toegankelijke organisaties (het zogenaamde voorveld) en volwassenhulpverlening:

- Jeugdprofessional CJG
- Gezinscoach Prodeba
- Cliëntondersteuner MEE Dichtbij
- Schoolcoach IHUB
- Sociaal werker MeerWaarde
- Praktijkondersteuner Jeugd GGZ jeugd
- Senior jeugdzorgwerker/teamcoördinator FACT Youz

Zij vertegenwoordigden met elkaar de specialisaties die nodig zijn om vanuit verschillende perspectieven te onderzoeken welk hulpaanbod er vanuit de verschillende leefgebieden nodig is om het gezin te ondersteunen in het dragen van de last die ervaren wordt.

Tijdens het traject viel de deelname van twee partners weg (sociaal werker MeerWaarde en POH jeugd), wat als een gemis werd ervaren. Herstel van deze samenwerking is noodzakelijk. Voor een succesvolle voortzetting van de werkwijze is de expertise vanuit de volwassenhulpverlening en jeugd GGZ nodig.

Het Team Brede Blick heeft, onder begeleiding van Aanpak Wachttijden, vijf casussen geanalyseerd van gezinnen met een complexe hulpvraag om patronen, knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen te onderzoeken. In de eerste fase werd retrospectief van casuïstiek geleerd. In de tweede fase werden 'lessons learned' toegepast om de effecten van het toepassen van een brede blik te onderzoeken.

Voorafgaand aan de casusanalyses hebben we met het team verkend wat werken vanuit een brede blik betekent en welke elementen essentieel zijn:

- Werken vanuit een brede blik vraagt om een systeemgerichte benadering.
- Er is oog voor alle individuele gezinsleden, de dynamieken binnen het gezin en de familiegeschiedenis en culturele aspecten.
- Het gaat uit van de vraag wat er nodig is voor het hele gezin en alle gezinsleden afzonderlijk, zodat zij maximale regie kunnen voeren over hun eigen leven met de steun van de mensen om hen heen.
- Professionele hulp sluit aan op wat echt nodig is: lichte ondersteuning waar nodig en zwaardere zorg waar noodzakelijk.
- Werken vanuit een brede blik is domein overstijgend, omdat het ervan uitgaat dat belemmeringen in de verschillende leefgebieden (financiën, wonen, psychische en fysieke gesteldheid, werk/school, activiteiten) van invloed kunnen zijn op de problemen waar jeugdhulp voor wordt gevraagd en vice versa.
- De rechten van het kind zijn voor de jeugdprofessionals leidend.
- Werken vanuit een brede blik vraagt van professionals flexibiliteit en creativiteit om te bewegen binnen wet- en regelgeving en protocollen en te handelen volgens het principe: 'Als het niet kan zoals het moet, dan moet het zoals het kan'.
- Een brede blik is gericht op het herkennen van (onderliggende) dynamieken en terugkerende patronen binnen een systeem.
- Het zichtbaar maken van dynamieken en patronen gaat vóór het inzetten van hulp omdat het inzicht biedt in de onderliggende oorzaken van problemen. Hierdoor kan hulp gericht, effectief en duurzaam worden ingezet.
- Gezinsleden krijgen bewustwording van hun interacties, er ontstaat draagvlak voor verandering en interventies sluiten beter aan bij wat werkelijk speelt.

Alle casussen zijn ingebracht door leden van het Team Brede Blik of door collega's uit de organisatie waarin zij werkzaam zijn. De casusinbrenger had voorafgaand aan de leersessie contact met het gezin, dat toestemming gaf om hun situatie te delen. Na afloop van de sessie bracht de casusinbrenger het gezin op de hoogte van de inzichten die werden opgedaan. Onder begeleiding van de leersessiebegeleider werd per casus het gezin en de hulpverleningstijdlijn in kaart gebracht.

In de aanpak werken we vanuit het systemisch gedachtegoed, waarbij aandacht is voor het herkennen van dynamieken en terugkerende patronen binnen een systeem. In de dynamiek wordt zichtbaar hoe betrokkenen zich tot elkaar verhouden, welke onzichtbare drijfveren of spanningen er spelen, welke loyaliteiten er zijn en wie welke plek inneemt. In de analyse van dynamieken en patronen wordt zonder oordeel gekeken naar wat zich aandient en hoe de verschillende gezinsleden individueel en in samenhang met elkaar functioneren. We kijken ook naar de dynamieken en patronen in de samenwerking tussen gezin en professionals (bijvoorbeeld behandelaren, begeleiders, leerkrachten) en professionals onderling.

Het zichtbaar maken van dynamieken en patronen gaat vóór het inzetten van hulp omdat het inzicht biedt in de onderliggende oorzaken van problemen. Hierdoor kan hulp gericht, effectief en duurzaam worden ingezet.

Samenhang met Samenaarschap

De pijlers Brede Blik en Samenaarschap zijn nauw verweven. Werken vanuit een brede blik vraagt om gedeelde besluitvorming tussen gezinnen en professionals. Een adviseur systemisch ontwerp was

aanwezig tijdens de leersessies. Inzichten werden uitgewisseld en meegenomen in het ontwerptraject Samenaarschap.

Fase 1: Casusanalyses

- Vijf casussen werden ingebracht door professionals uit verschillende organisaties.
- Per casus werd de gezinsdynamiek en de tijdlijn van de hulpverlening op grote vellen getekend. Zo werden belangrijke gebeurtenissen, interventies en interacties visueel weergegeven, wat hielp bij het identificeren van patronen en knelpunten.
- Er werd systemisch gekeken naar dynamieken in gezinnen, in samenwerking tussen gezin en professionals en tussen professionals onderling.
- Inzichten en aanbevelingen werden teruggekoppeld aan de casusinbrenger.

Fase 2: Toepassing en evaluatie

- De eerder geformuleerde adviezen werden in de praktijk gevolgd en geëvalueerd.
- De nadruk lag op effecten van de brede blik op samenwerking en ondersteuning.
- Professionals reflecteerden op wat werkte, wat niet, en welke randvoorwaarden nodig zijn.

Door jeugdzorgcasussen integraal en met verschillende expertises te analyseren, ontstond een vollediger beeld en beter afgestemde, maatgerichte adviezen. De inbrengende professional bracht deze terug naar het gezin, wat in sommige gevallen leidde tot positieve beweging, bijvoorbeeld doordat gezinnen meer inzicht kregen in hun eigen patronen of met praktische steun uit het voorveld minder zorg nodig hadden.

Het bespreken van de uitkomsten bleek niet altijd eenvoudig, bijvoorbeeld doordat het contact met het gezin moeilijk tot stand kwam. Of omdat de professional onvoldoende ruimte voelde om de tijdlijn en de onderliggende dynamieken met het gezin te bespreken omdat de boodschap confronterend of moeilijk te begrijpen was.

3. Inzichten

Begin bepaalt het einde

De manier waarop een gezin in zorg komt, bepaalt sterk het verdere verloop van het traject. Wanneer alleen wordt gereageerd op de vraag die zich aan de oppervlakte aandient, blijven onderliggende oorzaken buiten beeld. Daardoor wordt de kern van het probleem niet aangepakt. Een brede en zorgvuldige intake is essentieel om onderliggende oorzaken te begrijpen en passende hulp te bieden. Dat vraagt om rust en tijd om eerst echt te begrijpen wat er speelt. Het is vervolgens belangrijk om met elkaar de koers te bepalen en vorm te geven in een integraal plan dat richting en houvast geeft. Ook in crisissituaties.

Continuïteit in verslaglegging

Bij de analyses van de verschillende tijdlijnen viel op dat de hulpverleningsgeschiedenis soms onvolledig was vastgelegd. Daardoor ontbraken puzzelstukjes, waardoor het lastiger werd om verbanden en patronen goed te herkennen. Onvolledige verslaglegging bemoeilijkt het herkennen van verbanden en begrijpen van keuzes. Zorgvuldige en complete dossiervorming maakt patronen zichtbaar en vergroot de samenhang en transparantie in het handelen van professionals.

Haast vraagt om minder haast

Bij gezinnen met complexe problemen en terugkerende crises schiet jeugdzorg vaak in de actiestand. Dit werd ook gesignaleerd tijdens de casusanalyses. De actiestand is begrijpelijk, maar haast werkt averechts: angst, regels en protocollen nemen de overhand en de mens raakt uit beeld. Snelle symptoombestrijding biedt tijdelijk verlichting, maar leidt tot terugkerende en complexere hulpvragen, meer werkdruk en langere wachtlijsten.

Eigenaarschap en samenwerking gezin

Het gezin gaf toestemming voor het bespreken van hun situatie, maar was niet aanwezig bij de leersessies. We praatten *over* in plaats van *met* hen en misten hun inbreng. Als we willen dat gezinnen regie nemen, is het belangrijk dat zij meedenken en meebeslissen. Dat vraagt om samenwerking op basis van gelijkwaardigheid: het gezin brengt ervaringskennis in, de professional vakkennis. Zo ontstaat eigenaarschap, effectievere ondersteuning en betere aansluiting bij de behoeften van het gezin. In samenwerking besluiten nemen, vergroot de effectiviteit van de ondersteuning en zorgt ervoor dat de geboden hulp daadwerkelijk aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van het gezin.

Het sociaal netwerk

Samenwerken met de nabije kring van familie, vrienden en bekenden is waardevol: zij blijven, kennen het gezin goed en bieden duurzame steun. Het is belangrijk deze kring in kaart te brengen en actief te betrekken bij het hulptraject. Het samenwerken met het sociaal netwerk heeft een grote meerwaarde. Hulpverleners komen en gaan. Mensen die op informele wijze betrokken zijn bij een gezin blijven en zijn vertrouwd. Bovendien kennen zij de gezinsleden met hun geschiedenis en gewoonten beter dan hulpverleners. In Haarlemmermeer kan hiervoor de Eigen Kracht Centrale worden ingezet, al gebeurt dit nog niet standaard.

Wie heeft de regie?

Tijdens de casusanalyses bleek vaak onduidelijk wie de regie had over het hulptraject. Het gezin hoort zoveel mogelijk zelf de regie te houden, maar het is belangrijk dat een professional procesregie voert. De procesregisseur bewaart overzicht en bewaakt samenhang, afspraken en communicatie, zodat hulp niet versnipperd raakt en het gezin vanuit één gezamenlijk plan wordt ondersteund.

De mens achter de hulpvraag

In alle casussen kwam naar voren dat het van essentieel belang is aandacht te besteden aan de achtergrond, waarden en leefomgeving van de gezinsleden, evenals aan de onderlinge relaties. Deze benadering zorgt ervoor dat niet de casus, maar de mens centraal staat. Door het gezin beter te leren

kennen, werd steeds opnieuw duidelijk dat het gaat om ‘echte mensen’ met hun eigen levensverhalen, emoties, uitdagingen en veerkracht. Dit inzicht vormt een belangrijk uitgangspunt voor een mensgerichte en respectvolle samenwerking met gezinnen.

Zicht op dynamiek is de basis voor passende en duurzame hulp

Niet wie mensen in hun aard zijn, maar wat zij doen zorgt voor lastig te doorbreken situaties. Door te kijken naar familieachtergrond en onderlinge relaties werd duidelijk welke patronen en dynamieken speelden. Dit gaf inzicht en begrip voor zowel gezinsleden als professionals. Door op die manier te verdiepen in het gezin, werd (h)erkend welke gezinsgewoonten, trauma’s en interacties elkaar in stand hielden. Wanneer we naar de inzet van professionals keken, zagen we eveneens dat zij handelden vanuit de beste intenties. En dat ook in de onderlinge samenwerking en de samenwerking met het gezin disfunctionele patronen en (parallel)dynamieken ontstonden. Pas wanneer er zicht is op de dynamieken en patronen, werd helder of en welke (duurzame zware) hulp en/of (lichte) ondersteuning nodig was.

Oog voor alle gezinsleden

In jeugdzorg ligt de focus vaak op het kind met het probleemgedrag, maar dat biedt zelden een duurzame oplossing. Wanneer patronen en dynamieken in het gezin zichtbaar worden, is het duidelijk dat het ‘fixsen’ van het symptoomgedrag geen duurzame oplossing is. In de analyses van de tijdlijn zagen we regelmatig terug dat het inzetten van hulp voor het individuele kind niet het gewenste effect had. En dat er als reactie daarop zwaardere hulp of behandeling werd ingezet, dit óók niet het gewenste resultaat gaf.

We hebben eveneens gezien dat als we starten met het analyseren van dynamieken en patronen zichtbaar wordt dat het nodig is om oog te hebben voor alle gezinsleden. Alleen door het hele gezin en ieder gezinslid afzonderlijk in beeld te brengen, werd duidelijk wat nodig is voor duurzame verandering. De opgave voor professionals is daarbij om domein overstijgend en integraal samen te werken. Dit gebeurt niet vaak en zeker niet structureel. Uit alle casussen bleek dat uitsluitend jeugdzorg geven onvoldoende is, omdat juist de volwassenen ondersteuning nodig hebben om hun eigen last te leren dragen en zo maximaal beschikbaar te kunnen zijn voor hun kinderen.

Aandacht voor alle leefgebieden

Werken vanuit een brede blik betekent kijken naar het kind, het gezin en hun hele leefomgeving. Door alle leefgebieden in samenhang te begrijpen, zien we de mens achter de hulpvraag en wat echt nodig is voor duurzame verandering. Dat vraagt om zicht te krijgen op alle leefgebieden: school, werk en (mentale en fysieke) gezondheid, sociale activiteiten, cultuur, wonen en financiën. Daarvoor is samenwerking nodig over organisaties en domeinen heen.

Licht waar kan, zwaar waar nodig

In verschillende casussen was duidelijk dat langdurige en intensieve hulp nodig zou zijn. Tegelijkertijd onderzochten we welke mogelijkheden er waren voor ondersteuning vanuit het voorliggend veld, zoals laagdrempelige en vaak praktische hulp van organisaties als MeerWaarde en MEE: dichtbij, toegankelijk, praktisch en versterkend voor de eigen kracht van gezinnen. Deze ondersteuning is waardevol omdat ze dichtbij en toegankelijk is, gezinnen helpt in het dagelijks leven en hun eigen kracht versterkt. Deze hulp kan zwaardere zorg aanvullen of voorkomen. In de praktijk blijft de inzet ervan nog beperkt.

4. Adviezen en vervolgstappen

[Werken vanuit de brede blik](#)

[Start met een breed onderzoek](#)

Vanaf het eerste contact is een zorgvuldig, breed onderzoek essentieel. Kijk niet alleen naar het kind en de hulpvraag, maar ook naar gezinsdynamiek, trauma, cultuur en het ondersteunende netwerk. Zo ontstaat inzicht in onderliggende oorzaken in plaats van alleen symptoombestrijding en kan duurzame verandering worden bereikt met hulp voor zowel kinderen als volwassenen, ondersteund door het voorveld en de nabije kring.

[Kies kwaliteit boven kwantiteit](#)

Het is belangrijk kritisch te kijken naar de ingezette zorg. Te vaak stapelen interventies zich op of wordt hulp versneld ingezet om wachtlijsten te verkorten, wat uiteindelijk niet efficiënt is. In plaats van méér zorg is juist minder, goed afgestemde en duurzame ondersteuning nodig. Dat vraagt tijd en ruimte voor zorgvuldig onderzoek en inzet van organisaties die dit mogelijk maken.

[Stel een procesregisseur aan](#)

In complexe situaties met meerdere betrokken partijen is een onafhankelijke procesregisseur essentieel. Deze bewaakt het overzicht, zorgt voor afstemming tussen domeinen, duidelijke doelen en open communicatie met het gezin. Zo blijft de hulp samenhangend en wordt het gezin ondersteund vanuit één gezamenlijk plan.

[Werk in gelijkwaardigheid samen met het gezin en het sociaal netwerk](#)

Zorg dat gezinnen zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven houden en zelf verantwoordelijkheid dragen voor hun keuzes. Professionals werken daarbij in gelijkwaardigheid samen met gezinnen en nemen besluiten samen met hen. Ook het sociaal netwerk: de nabije kring van familie, vrienden, burens en andere betrokkenen speelt hierin een belangrijke rol. Het uitgangspunt is steeds: eerst kijken wat het gezin zelf kan, met steun van de mensen om hen heen. Voor het werken vanuit een brede blik is het belangrijk deze samenwerking een structurele plek en vorm te geven.

[Organiseer samenwerking over de grenzen van organisaties en domeinen heen](#)

Een brede blik vraagt samenwerking tussen gespecialiseerde zorg, laagdrempelige voorzieningen en onderwijs, en tussen jeugd- en volwassenhulp. Daarvoor is nodig dat betrokken partijen een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen, waarover op bestuurlijk en managementniveau overeenstemming is en (financiële) afspraken zijn gemaakt. Zo ontstaat op uitvoeringsniveau tijd en ruimte om structureel samen te werken. De procesregisseur houdt de regie, zorgt voor verbinding en bewaakt afspraken. Ook ontstaat er een samenhangende aanpak rondom het gezin.

[Team Brede Blik](#)

[MeerWaarde](#)

Het opnieuw betrekken van MeerWaarde is cruciaal voor het succesvol uitvoeren van de integrale werkwijze van het Team Brede Blik. De deelname en expertise van de sociaal werker is een onmisbare

schakel in de integrale werkwijze. Om deze aanpak te laten slagen, is het noodzakelijk om zowel tijd als financiële middelen beschikbaar te stellen voor de betrokkenheid van de sociaal werker.

Toevoegen teamleden

Gedeelde besluitvorming is belangrijk voor het succes van complexe zorgtrajecten. Daarbij zijn de kennis van de professional en de ervaringen en wensen van de jongere en het gezin even belangrijk. Daarom is het nodig om een ervaringsdeskundige ouder en een ervaringsdeskundige jongere aan het Team Brede Blik toe te voegen. Daarnaast heeft het team aangegeven dat het toevoegen van een GGZ-volwassenenprofessional wenselijk is, omdat deze expertise momenteel ontbreekt.

Het gezin

Onderzoek op welke wijze de samenwerking met het gezin en hun sociale netwerk structureel kan worden ingebed in de werkwijze. Het is daarbij essentieel om aan te sluiten bij de mogelijkheden en draagkracht van het gezin, zodat de ondersteuning op maat wordt vormgegeven.

Duidelijkheid over aanmelding en werkproces

Het doel om vanuit een multidisciplinaire aanpak passende hulp te bieden aan gezinnen in de tijd dat zij op een wachtlijst staan is niet behaald. Bepaal of dit doel gehandhaafd blijft of niet. In de praktijk bleek het aanleveren van casussen een uitdaging. Zorg voor heldere afspraken over welke casussen worden aangeleverd, door wie en wanneer. Leg daarbij een werkproces vast voor zowel de aanlevering van casussen als het uitvoeren van de casusanalyses.

Vorm casusanalyses en deskundigheidsbevordering

De leersessiebegeleider van Aanpak Wachtlijsten verzorgde de voorbereiding en de begeleiding van de casusanalyses. En er was een tekenaar aanwezig. Per 1 januari 2026 stopt deze begeleiding. Bepaal wat er nodig is om de werkwijze voort te kunnen zetten in vorm, tijd, (financiële) ruimte en deskundigheidsbevordering van de begeleider(s).

Verbinding met andere ontwikkellijnen en methodes

Onderzoek de verbinding met andere ontwikkellijnen en methodes:

- In Haarlemmermeer is het voornemen te werken vanuit de doorbraakmethode. Onderzoek hoe deze methode aansluit bij de aanpak van Team Brede Blik en hoe eventueel een verbinding tussen de twee werkwijzen kan worden gelegd.
- Onderzoek of en hoe de inzet van de Eigen Kracht Centrale kan worden geïntegreerd binnen de integrale aanpak van Team Brede Blik.
- Analyseer de overeenkomsten en verschillen met de aanpak van het RET, en bepaal hoe de werkwijzen elkaar kunnen versterken en wanneer welke methode wordt ingezet
- Bekijk hoe de uitkomsten van de ontwerpessies in de ontwikkellijn Samenaarschap rondom gelijkwaardige samenwerking tussen gezinnen en professionals kunnen worden verbonden met de werkwijze van het Team Brede Blik.